

اسلام کی روشنی

معارف : « دینی برہان ، حقیقی برہان » دور .

میل ۱ - صائی ۱۳۰ ۷ رمضان ۱۳۳۲
۱۷ تموز ۱۳۳۰
جلد ۲
مدیری : حلیم ثابت

دین و فلسفہ سی

دین و علم

دینک علمی معرفتہ قارشى خصوصیتی

- ۷ -

ریچل ک مابعدالطبیاتی زدی - عمومی مفہوملر هیچ برشی تعین ایتز - مسئل و مرافق
قیمت حکملری - اینایش اولماز سہ طانییش ده اولماز - نتیجہ : نظری - نوراک آریلیشی .

ایلک اوجہ ریچل ک مابعدالطبیعات (مہ تافیزیک) قارشى کوسکونلکی
کوزہ چارپیوردی . وکندینک « دینی قیمتدن دوشوردیکی ، اونى اساندن
محروم ایتدیکی » اوکہ سورولویوردی . یوسادہ جہ بریاکش اکلماہدن عبارتدر .
فقط حصواتک سببی یک اعلا اکلاشیاہیلیر . زیرا مابعدالطبیعاتک ردی بوتون
(دنیوی) ناسوت و (حاسہ وی) شہود عالمک ، فوقی رد ایتک کی کورونیوردی ...
لکن ریچل (مہ تافیزیک) مابعدالطبیعیہ تعیریہ بوسبوتون بللی (معین) برمعنا
قصدایدیور . اونجہ مابعدالطبیعیہ کون (بولونوش) وتکون (اولوش)
وسائرہ کی اک عمومی مفہوملر (فکرلر) لہ اوغراشیر . حالوکہ بو عمومی
فکرلر بوتون شائتہ شامل و ارادہ کی « درین فرقلرہ » قارشى تمامیلہ لاقیددر ...
بزجامد برطاشک « کونندن » بحث ایتدیگمز کی ذی روح برانسانک « بولونشندن »
اک آشاغیکی نبات و حیوان حجر دلرینک « تکونندن » اولدینی کی بشریت
تاریخنک اک یوکک « کورونشلرندن » ده دم اورورز . او حالہ بز اللہ تعالی
حققہ بو عمومی فکرلری صرف ایتدیگمز زمان نہ مراد ایتمش اولورز ؟ ... هیچ
برشی ! .. تمامیلہ قیدسز و دینجہ بوسبوتون فرقسز برشی ! .. بومابعدالطبیعیہ (ریچل ک
تعیری و جہلہ) طبیعت و معنویت آراسندہ کی درین فرقہ قارشى بی طرف ،
واوندن اوتوری دینی معرفت (بیلش) ایچون قوللانیشسزدر . شو قدر وارکہ
بویاہ بر مابعدالطبیعیہک اساس اتخازی قولایجہ کچیلہ بیلہ جک قدر صررسز بر

شی اولدینی حلاله بزم آرادینغیز کرچک دینک حقیقتی آلیقویه جق بر تأثیری واردور. ذهنی کوز ایسه بوشیلر اوزورنده کزیمکه آلیشدیقجه اصل دینی شیلری سحیکده کوجک چکر.

ایمدی ریچل دینک اصلیتی (اوزلکنی) نروده کورویور؟ اودیوردی که دینی یلیر (معرفت) مستقل قیمت حکملرنده عبارتدر. بوتأویلده، اونک «دینی برواهمه حاله کتیردیکی» اتهامه معروض قالله سنه سبب اولدی. زیرا دینده یالکز «قیمت حکملری» اولوب ده «ماهیت حکملری» یوقه او زمان دین موضوعلرینک «شأنیتی» شبه آلتنده قالیر. شوراسی اعتراف اولتمق کرکدر که «مستقل قیمت حکملری» تعیری ایلاک باقیثذه انسانه براز غریب کلیرسه ده بوند درین بر حقیقت کیزایدور. ریچل قیمت حکملرینی «مستقل» و «مرافق» دیه ایکی طاقیمه آییور. مرافق قیمت حکملری بر شئیک و یا بر عیك قیمتی ادراک اولوندینی غریزده حتی حسی دیتیان (منفعتنر) معرفتده بیله واردور. زیرا بر مدقق ایچون سنینک رواجی هیچ بر زمان علاقه دن خالی دکلدور. دیه لم که بر مدقق غایت زحمتلی چالیشمه لردن صوکره غایت اهمیتلی بر حقیقت الله ایتمش اولسون، اوند هان مرافق بر حادته اولمق اوزره بر قیمت حسی حاصل اوله جق و بوده بر قیمت حکمی حالده تیلر ایدر جکدر. بو مرافق حکملرده متعلق بولونقلری واقعه یه منطقاً و یازماناً متقدمدر و قیمت حکمی اونی تعقیب ایدر. مثلاً ایقش شاعلرینک کونش ایشقلری ایچون شفاف اولیان جملره نفوذ ایتدیکی قضیه سی بو کشفک قیمتی ایله، ماهیتاً بر تحویل (دکیشمه) کوز من .. او دائماً عینی کیفیت در و حقتده بر قیمت حکمنک موجود اولوب اولماسی اوکا دو قونماز. مستقل حکملره کلنجه اولنرده ماهیت و قیمت چوزولمز بر وحدت ایله بر بریت باغلیدرلر، یعنی اولنرک عینی زمانده قیمتلرینی ده شدتله حسی اولنمزسه ماهیتلری قطعاً ادراک اولونه ماز مثلاً اهرور .. بونک متعالی قیمتتی دوغریدن دوغری یه ذویمایان بر انسان، نه اولدینغی هیچ بر زمان اکلایه ماز. اخلاق بزه انجاق قیمتتی حقیله قاورایه بیلدی کمز تقدیرده شأنیتی اظهار ایدر. عکسی حالده یالکز ایشقلری طرفدن حقتده بر «معلومات» من اولمش اولور؛ یوقه اونی

ثانیله طائیش اوله مایز . فرضا برکیمسه « قو گشوی کوزک کی سوملیسک » سوزینی بلاهیه بیلیر ، لکن قیمتی وجدانیله سزمیه جک اولورسه اونک ایچون بوکلامک هیچ معناسی یوقدر . حتی مثلاً نفس محبتی (اوز سوکیسی) نی ویا استبقا ساقه سنی (یا شامه حرصی) اوکه سورهدک بوسوزک ثانیتنی ، (حقیقتی) هیچه ایندیرمک ایسته یه بیلیر . مع مافیہ بوجهده بو یوک بر حقیقت مضمون اولدینی اوکا آنجق قیمتی اکلا دینی زمان آشکار اولور .

ایشته حق تعالی حقهده طبق بویله در . الله ، یعنی دینک الهی ، (وبو الهک وجودی) ، آنجق قیمتی (یعنی ضروری وجوبی) دوغرودن دوغرویه بیلندیکی زمان طائانه بیلیر . دییه لم که بن تا گرینک حقیقتی اثبات ایتیش اولهیم ، بونکله برابر بن ینه اصل الهی ، دینک الهی بولش اولمایورم . زیرا « الله وارد » حکم دینی بر حکم دکلدر . دینی بر حکم آنجق محمول قیمتی ده افاده اولدینی زمان موجود اولور . ریچل بو خصوصده پک حقی اوله رقی ولوتره ک علم حالی اشهاد ایدیور (الهی طائیق نه دیمکدر ویا الله ندر ؟ جواب : الهی بیلیمک دیمک اونک اوغورنده هر درلو اییلکری قبولالانق وهر تورلو دارلقلرده کندینه صیغیق ، یعنی دها دوغرومی ، اوکا جان وکولدن اینانوب دایانمقدر)

ایشته ریچل ک مرام ایتدیکیه تام بو .. الله اینایسه اوللاره اولنی طائایسه اولاماز .. زرده اینانج یعنی [ریچل ک اصطلاحجه ، بر قیمت حکمی] یوقسه ، اوراده دینه ایریله مشدر . بو حکملره مستقل (اوز باشلی) دینلمه سنک سببی شودر که کیفیت اولجه تبیین اولتوبده صوکره دن قیمت حکمی تردیف اولونمور ، مستقل حکملرده حقیقت ایله قیمت بر وحدت حالنده قایناشیور . بناء علیه مستقل قیمت حکملرینی ماهیت حاکمترینه قارش طوتمق دوغرو دکلدر . ریچل بونکله آنجق دینی معرفتک طرزینی تعریف ایلک ایسته مشدر . و بونکله چوق دوغرو بر شی سویله مش اولدینی انکار کوتور من بر قضیه در . مع مافیہ ریچل ک (کلام) نی بوبابده صوک سوز صایمق لازم کلز ..

ایشته بویله جه فلسفه والیهاتک جدی سغیلری نتیجه سنده « علمی بیلش » ک

واوکا قارشی « دینی طائیش » ک خصوصیتی میدانہ چیمش، بوندن صکرہ ینہ
ایکینسی تالیف ایتک ایجاب ایدرسہ بو آنجاقی آرالرندہ کی فرئلر کوزدن ایراق
طوتولماق اوزرہ قابل اولہ بیلیر .

راغب فہرستی

اسلام انبہی

آوروپادہ روحانیلر

— خواجه لریزہ و طلبہ علوم افندیلرہ —

آوروپادہ برطرفدن دینسزک کوندن کونہ شائع اولدینی حالده دیگر طرفدن
روحانیلرک، دینجیلرک اہمیتی کیتدجہ تناقص دکل، تراید ایدیور . یوحالک یکاتہ
سببی — ہم آکلادیغمہ کورہ — آوروپادہ روحانیلرک کوندن کونہ روحانیتدن
جسمانیتہ چیقہالری ، عیسویتی براقوب اسلامیتہ — فقط مذہش خرسٹیانلق
تعصبی و عیسویت عنوانی آلتدہ — باقلاشمالری در . آوروپادہ دینسزکک شیوعی
دیمکدہ اولہ سلمہ السلام کور کورینہ الہی آخرتی و ہر برامر خیری انکار
ایتک دیمک اولیوب بلکہ هیچ برسلامت عقلک قبول ایدمہ جکی خرسٹیانلق
دہ کی خرافاتلرہ اینانماق دیمکدر . ہر سنہ آفریقا واسیانک ہر نقطہ سنہ مثلاً
جزایرہ ، تونسہ ، فاسہ ، صحرائی کیرہ ، ژاپونیایہ ، چینہ تورکیہ بیکلرچہ
میسوینیرلر یتشدروب کوندن آوروپا حکومتلرینک آراسندہ برنجیلکی افراز
ایدن (ہزم آرامزدہ دینسزکک مشہور) فرانسی حکومتی و فرانسی ملتیدر ،
میسوینیرلر کیتدکلری یردہ اورانک اہالیسی طرفدن آزیمحق کیفلرینہ اویمایان
برمعاملہ یہ معروض قالوب و حکومتلرینہ شکایت ایدمک اولورلرسہ « دینمزی
تحقیر ایتدیکز ترضیہ ویرہ جککز » دیہ اورا حکومتینہ شدتلی اولتیا توملر ویرن
وشو صورتلہ دینلرینک یعنی خرسٹیانلغک شان و شرفینی محافظہ بہ شتابان اولانلرک